

Platformexpert Martijn Arets

Iedereen is zoekende

Onafhankelijk
platformdeskundige
Martijn Arets interviewde
in zestien landen
zo'n vijfhonderd
platformondernemers
en andere betrokkenen.
Wat zijn volgens hem
de kansen én risico's van
de platformeconomie?

TEKST Dorine van Kesteren
FOTO Christiaan Krouwels

Het begon allemaal in 2010. Martijn Arets zegde zijn baan in de marketing op en stapte in een oud Volkswagenbusje, het avontuur tegevoelt. Zijn reis leidde tot een boek over twintig inspirerende Europese merken, waarvan hij de Engelse vertaling financierde met een aandelen-crowdfundingscampagne. Arets' fascinatie voor de platformeconomie ontstond op dat moment. 'Ik dacht: als de vraag naar en het aanbod van geld elkaar kunnen vinden op een digitaal prikbord, moet dat toch ook lukken voor producten, diensten en arbeid?'

Het bleek een vooruitziende blik. Sindsdien reist Arets de wereld over om de opkomst van online platforms en de invloed ervan op de samenleving te onderzoeken. Als onafhankelijk platformexpert interviewde hij in zestien landen zo'n

vijfhonderd platformondernemers, deskundigen en vertegenwoordigers van overheden en vakbonden. Sinds eind 2017 is hij ook verbonden aan de Universiteit Utrecht. Daar doet hij onderzoek naar de haalbaarheid van platformcoöperaties – waar de werkers mede-eigenaar zijn van het platform – en werkt hij aan een wetenschapsagenda voor de platformeconomie.

Zelf maakt hij veel gebruik van de platforms. 'Als je wilt weten hoe de platformeconomie in elkaar zit, dan moet je actief participeren.'

Race to the bottom

Kansen bieden de digitale platforms absoluut, steekt Arets geestdriftig van wal. 'Nog nooit was het zo gemakkelijk om transacties te sluiten. Dit leidt tot een stijgende vraag van consumenten en groei- →

Martijn Arets is één van de sprekers tijdens het SER open huis op vrijdagmiddag 11 oktober 2019. Komt u ook? U kunt zich aanmelden via www.ser-openhuis.nl

ende markten. Daarnaast is het werk laagdrempelig en toegankelijk. Daardoor wordt de arbeidsmarkt inclusiever en neemt de arbeidsparticipatie toe. De werkenden kunnen zich verder volledig op hun vak richten. Het platform zorgt immers voor het matchen, de sales en de hele administratieve afhandeling.'

Het pijnpunt zit in de positie van de werkenden. In de praktijk ontstaat regelmatig een race to the bottom in

beloning, ziet Arets. 'Welke maaltijd-koerier, schoonmaker, taxichauffeur of klusjesman is bereid om voor het laagste bedrag in actie te komen? Door de acceptatiegeschiedenis van werkers te analyseren, kunnen opdrachtgevers daarachter komen, met alle kwalijke gevolgen van dien.' Vele platformwerkers hebben bovendien geen zekerheid van inkomen, geen pensioen en geen arbeidsongeschiktheidsverzekering. Niet voor niets woedt in Nederland de discussie of zij nu de facto een soort zelfstandigen zijn of werknemers.

Arets: 'Hoewel vaak zo ingestoken, is dit geen platformspecifieke discussie. De scheidslijn tussen werknemers en zelfstandigen is nergens in de arbeidsmarkt helder; de regelgeving is onduidelijk en handhaving ontbreekt. Een gedachte-experiment. Stel dat de overheid of de rechter een schoonmaakplatform dwingt de schoonmakers in dienst te nemen. Dan gaat hun prijs omhoog naar minimaal 20 euro per uur. Maar bijna geen enkele particulier is bereid om dat te betalen. Het gevolg

is dat het platform failliet gaat en het schoonmaakwerk weer in het zwarte circuit verdwijnt, waar de werkenden nog minder bescherming hebben. Het is dus allemaal niet zo eenvoudig. Neemt niet weg dat het een belangrijk thema is. Veel individuele platformwerkers zijn blij met hun vrijheid en flexibiliteit, maar hoe creëren we voor het collectief voldoende zekerheid?'

Copy/pasten

Tijdens zijn ronde over de wereld merkte Arets dat de platformeconomie eigenlijk overal dezelfde vragen oproept. 'Iedereen is zoekende. Nergens bestaat nog een ideaal model dat andere landen simpelweg kunnen copy/pasten.' Toch is er over de grens inspiratie te vinden. Zo denkt de vakbond in Zweden na over manieren om 'publieke waarborgen' aan te brengen in de platforms. 'Bijvoorbeeld door afspraken over werktijden en beloning in te bouwen in de algoritmes, en deze algoritmes vooraf door een onafhankelijke trusted third party te laten controleren.'

Een ander idee is om de 'reputatiedata' van werkenden veilig te stellen. 'Uit onderzoek blijkt dat de ratings van opdrachtgevers belangrijker zijn om nieuwe klussen te krijgen dan diploma's. Sommige landen denken erover na om deze data te standaardiseren en op een onafhankelijke plek te verzamelen, zodat de werkenden deze gemakkelijk kunnen meenemen naar andere platforms.'

De arbeidsmarkt van de toekomst

Nederland heeft een ingrijpende hervorming van de arbeidsmarkt nodig. Ongeacht de contractvorm moet iedere 'werkende' straks dezelfde rechten én plichten krijgen. Inclusief een 'universeel fundament' voor arbeidsongeschiktheid. En tijdelijk werk moet altijd duurder zijn dan een vast dienstverband. Dat bepleitte de commissie-Borstlap eind juni in een tussenrapport. Deze commissie werd vorig jaar ingesteld door minister Koolmees van SZW. Het definitieve advies over de toekomstige arbeidsmarkt verschijnt eind dit jaar.

Gelijke kansen

Arets noemt ook België, dat een deeleconomie-belasting kent. Platforms die worden erkend door de overheid, brengen hun opdrachtgevers 20 procent voorbelasting in rekening. 'Zo maakt de Belgische overheid een deel van de zwarte economie wit. Tegelijkertijd is het gek dat de manier waarop vraag en aanbod bij elkaar komen, bepaalt of deze belasting moet worden betaald.'

Helikopterview

De SER is in juli een verkenningstraject over de platformeconomie gestart. Aanleiding is de motie met dit verzoek die de Tweede Kamer tijdens de begrotingsbehandelingen van SZW heeft aangenomen. Arets adviseert de SER om 'algemene' en 'platformspecifieke' kwesties van elkaar te scheiden. 'Tot de laatste categorie reken ik vragen als: Welke mogelijkheden zijn er om transparantie te krijgen in de algoritmes die de platforms gebruiken? Welke invloed heeft stukloon voor maaltijdkoeriers op de verkeersveiligheid? En hoe kunnen werkenden de baas worden over hun eigen data?'

'Het zou daarnaast mooi zijn als de SER een helikopterview kan aanbrengen. En, zoals het de SER betaamt, een constructieve houding kan bewerkstelligen. In plaats van tegenover elkaar te staan, moeten de betrokken partijen de vraagstukken rond de platformeconomie samen oplossen. De platforms gaan niet meer weg, zoveel is zeker.' ■

Mijn zoon en dochters leer ik dat ze nu al invloed kunnen uitoefenen op hun loopbaan via de keuzes die ze zelf maken. Ik geef ze mee dat het loont om tegen de stroom in te zwemmen. En dat ze alle vier dezelfde kansen hebben om in het leven te bereiken wat ze willen. Het raakt mij daarom als ik om mij heen kijk en zie dat rolpatronen nog lastig te doorbreken zijn. Ik vraag me soms ook af of de kansen voor mijn zoon en dochters echt gelijk zullen zijn.

De afgelopen jaren is er veel aandacht geweest voor 'vrouwen aan de top' en is de aandacht voor culturele diversiteit toegenomen. Maar ondanks deze aandacht is de voortgang nog beperkt.

In de SER vergaderen we in een prachtige zaal met aan de ene kant de werkgevers, daartegenover de vakbonden en in het midden de kroonleden. De polder pur sang! Wat meteen opvalt, is dat er aan de werkgeverskant nauwelijks dames zitten. Wat wij hier zien in de grote vergaderzaal van de SER, is geheel in lijn met hetgeen zich afspeelt bij bedrijven. Een vrouw aan de top is nog steeds bijzonder. Dat merken we natuurlijk ook in de maatschappij en het bewijst voor mij dat het erg belangrijk is om deze patronen te doorbreken.

Als lid van het Dagelijks Bestuur van de FNV heb ik de mogelijkheid om invloed uit te oefenen. Bij alle onderwerpen waaraan ik werk, streef ik naar diversiteit en gelijkheid. Ik kijk daarom uit naar de resultaten van het SER-onderzoek Diversiteit aan de Top en hoop dat we hiermee in Nederland aan de slag gaan en onze kinderen een wereld doorgeven die gelijke kansen biedt.

Judy Hoffer
Lid Dagelijks Bestuur FNV

FOTO Christiaan Krouwels